ECLI:LV:AT:2023:1101.C73506021.13.S
Lieta Nr. C73506021, SKC-745/2023
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2023.gada 1.novembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Zane Pētersone, senatori Kaspars Balodis un Marika Senkāne

izskatīja rakstveida procesā civillietu SIA „GelvoraSergeļ" prasībā pret /pers. C/ par parāda piedziņu sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2023.gada 31.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „GelvoraSergeļ" 2021.gada 21.jūlijā cēla tiesā prasību pret /pers. C/, lūdzot:

1) piedzīt no atbildētāja prasītājas labā parādu 2863,54 *euro*, parāda ārpustiesas atgūšanas izdevumus 17 *euro*, līgumiskos procentus 1921,90 *euro* par aizdevuma izmantošanu laikā no 2009.gada 11.aprīļa līdz 2014.gada 25.oktobrim, likumiskos procentus 941,64 *euro* par laiku no 2014.gada 25.oktobra līdz 2021.gada 10.jūnijam un līgumsodu 286,35 *euro* par procentu samaksas kavējumu par laiku līdz 2014.gada 25.oktobrim, kopā 6030,43 *euro*, kā arī visus tiesas izdevumus;

2) noteikt prasītājai tiesības saņemt no /pers. C/ likumiskos sešus procentus gadā no nesamaksātā parāda par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai).

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] Starp SIA „Inserviss Group" kā aizdevēju un /pers. C/ kā aizņēmēju 2009.gada 4.novembrī noslēgta vienošanās pie /datums/aizdevuma līguma Nr. 08000173331 par neizmaksātās summas 2087,30 latu (2969,96 *euro*) pārformēšanu jaunā maksājumu grafikā uz 60 mēnešu termiņu ar ikmēneša likmi 2 %, kas kopā ir 3602,79 lati (5126,31 *euro*).

[1.2] Ar 2011.gada 8.marta cesijas līgumu un 2011.gada 21.novembra grozījumiem pie tā SIA „Inserviss Group" prasījuma tiesības pret /pers. C/ cedēja Zviedrijas uzņēmumam „Kredit AB Marginalen", kurš 2012.gada 23.aprīlī tika pievienots Zviedrijas uzņēmumam „Marginalen Bank Bankaktiebolag". Savukārt ar 2016.gada 19.decembra cesijas līgumu par /pers. C/ jauno kreditori kļuva prasītāja SIA „GelvoraSergeļ" (pirms nosaukuma maiņas – SIA „Gelvora).

[1.3] Atbildētājam bija pienākums līdz 2014.gada 25.oktobrim samaksāt atlikušo aizdevumu un procentus par aizdevuma lietošanu, taču viņš savas saistības nav izpildījis.

[1.4] Noilgums nav iestājies, jo tā tecējums pārtraukts ar atgādinājumiem.

[1.5] Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 1587., 1589., 1651.pantu, 1652.panta 3.punktu, 1662., 1716., 1717., 1720., 1753., 1756., 1759., 1763., 1765., 1770., 1773., 1775., 1779., 1793., 1801., 1828., 1832., 1838., 1934., 1943., 1946. un 2021.pantu.

[2] Atbildētājs/pers. C/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka prasību neatzīst, jo ir iestājies noilgums, viņš nav saņēmis nekādus atgādinājumus vai paziņojumus.

[3] Ar Zemgales rajona tiesas 2022.gada 30.marta spriedumu prasība apmierināta.

[4] Atbildētājs/pers. C/ iesniedza apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā.

[5] Ar Zemgales apgabaltiesas 2023.gada 31.marta spriedumu prasība apmierināta. Tiesa nosprieda piedzīt no /pers. C/ SIA „GelvoraSergeļ" labā galveno parādu 2863,54 *euro*, parāda ārpustiesas atgūšanas izdevumus 17 *euro*, līgumiskos nokavējuma procentus 1921,90 *euro* par naudas līdzekļu izmantošanu laikā no 2009.gada 11.aprīļa līdz 2014.gada 25.oktobrim, likumiskos procentus 941,64 *euro* par laiku no 2014.gada 25.oktobra līdz 2021.gada 10.jūnijam, līgumsodu 286,35 *euro* par procentu samaksas kavējumu laikā līdz 2014.gada 25.oktobrim un tiesas izdevumus 481,23 *euro*, nosakot prasītājai tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt likumiskos sešus procentus gadā no piedzītās summas.

Apgabaltiesa pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma motīviem, papildus norādot šādus argumentus.

[5.1] Nav strīda, ka SIA „Inserviss Group" kā aizdevēja un atbildētājs kā aizņēmējs /datums/noslēdza aizdevuma līgumu Nr. 08000173331, saskaņā ar kuru atbildētājam tika izsniegts aizdevums 3090 lati jeb 4396,67 *euro* uz 36 mēnešiem; ka SIA „Inserviss Group" un atbildētājs 2009.gada 4.novembrī noslēdza vienošanos pie aizdevuma līguma Nr. 08000173331, nesamaksāto summu 2087,30 lati (2969,96 *euro*) pārformējot jaunā maksājumu grafikā uz 60 mēnešiem – līdz 2014.gada 25.oktobrim; un ka pēc vienošanās noslēgšanas atbildētājs veica piecus maksājumus, pēdējo – 2010.gada 6.oktobrī.

[5.2] Nav pamatoti atbildētāja iebildumi, ka pirmās instances tiesa, izskatot lietu rakstveida procesā bez pušu klātbūtnes, ierobežojusi atbildētāja procesuālās tiesības.

Lietas materiālos redzams, ka /pers. C/ laikus tika nosūtīti visi prasītājas iesniegtie dokumenti, izskaidrotas tiesības, dots termiņš paskaidrojumu un pierādījumu iesniegšanai, ko atbildētājs aktīvi izmantojis, kā arī tika apmierināti viņa pieteiktie lūgumi. Līdz ar to nav iemesla secināt, ka pirmās instances tiesa nebūtu nodrošinājusi atbildētāja procesuālo tiesību ievērošanu, pārkāpusi taisnīguma un vienlīdzības principus, liedzot pierādīt savu iebildumu pamatotību.

Ievērojot valstī un tiesā noteiktos Covid-19 infekcijas izplatīšanās ierobežojumus, pirmās instances tiesai bija pamats lietu izskatīt rakstveida

procesā. Turklāt atbildētājs nebija pieteicis lūgumu lietu izskatīt mutvārdu procesā.

[5.3] Kā nepamatots noraidāms apelācijas sūdzības arguments, ka prasību cēlusi persona, kurai nav tiesību prasīt parāda piedziņu.

[5.3.1] Lietā iesniegts starp SIA „Inserviss Group", Francijas uzņēmumu „SG Consumer Finance", SIA „Aizdevums.LV", UAB „Gelvora", kuru pārstāv UAB „Gelvora" filiāle Latvijā, un Zviedrijas uzņēmumu „Marginalen AB" 2011.gada 8.martā noslēgtā cesijas līguma izraksta kopija un dokumenta tulkojums valsts valodā.

Ar šo līgumu SIA „Inserviss Group" cedēja SIA „Aizdevums.LV" un UAB „Gelvora" visas prasījuma tiesības un kreditora tiesības (ieskaitot tiesības uz prasījuma pamatsummu, procentiem, līgumsodiem, nokavējuma naudu, piedziņas izdevumiem, tiesvedības izdevumiem, sprieduma izpildes izdevumiem), kuras izriet no aizdevuma portfeļa vai attiecas uz to. Tāpat SIA „Inserviss Group" apņēmās, lai nodrošinātu pienācīgu pircēju pārstāvību turpmākajās attiecībās ar klientiem, izdot attiecīgu pilnvaru.

Cesijas līguma 2011.gada 21.novembra grozījumu izraksta kopija un dokumenta tulkojums valsts valodā pierāda, ka 2011.gada 8.marta cesijas līgumā kā pircēji tika iekļauti Zviedrijas uzņēmumi „Kredit AB Marginalen" un „Marginalen Bank Bankaktiebolag".

Tāpat lietā iesniegts 2011.gada 8.marta cesijas līguma pielikuma Nr. 6 elektroniska dokumenta izraksts, 2011.gada 9.decembra aizdevuma portfeļa nodošanas-pieņemšanas akta izraksta kopija ar dokumenta tulkojumu valsts valodā, kas pierāda, ka Zviedrijas uzņēmums „Kredit AB Marginalen" ir līguma Nr. 08000173331 pircējs.

Ar Zviedrijas uzņēmumu reģistrācijas biroja apliecības par uzņēmuma „Kredit AB Marginalen" likvidēšanas procedūru un pievienošanos uzņēmumam „Marginalen Bank Bankaktiebolag" kopiju un dokumenta tulkojumu valsts valodā, 2016.gada 19.decembra cesijas līguma starp Zviedrijas uzņēmumu „Marginalen Bank Bankaktiebolag" un SIA „Gelvora" izraksta kopiju un pielikuma izrakstu pierādīts, ka prasītājai tika nodots prasījums, kas izriet no līguma Nr. 08000173331.

Prasītāja apelācijas instances tiesā iesniedza 2012.gada 11.jūnija pilnvaras un reģistrācijas apliecības ar to tulkojumu valsts valodā kopijas, no kā konstatējams, ka Zviedrijas uzņēmums „Kredit AB Marginalen" (pēc reorganizācijas „Marginalen Bank Bankaktiebolag") bija pilnvarojis UAB „Gelvora" filiāli Latvijā pārstāvēt kreditora intereses sakarā ar parādu atgūšanu.

[5.3.2] Tā kā iepriekšminētie pierādījumi kā prasības pieteikumam pievienoto dokumentu atvasinājumu kopums tika apliecināti atbilstoši Ministru kabineta 2018.gada 4.septembra noteikumu Nr. 558 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" 51.punkta prasībām, nav pamata apšaubīt, ka prasītājai ir nodotas no aizdevuma līguma Nr. 08000173331 un vienošanās izrietošās prasījuma tiesības pret atbildētāju. Tādējādi prasību par parāda piedziņu ir cēlusi tiesīgā persona.

[5.3.3] Cesijas līgumi atbilst Civillikuma 1793.panta prasībām. Tiesai nav jāpārbauda cesijas līguma tiesiskais pamats un tas, vai ar atlīdzību vai bez tās cedents nodeva savu prasījumu cesionāram.

[5.4] Aizdevuma līgums un vienošanās kvalificējami kā komercdarījumi, no kuriem izrietošie prasījumi saskaņā ar Komerclikuma 406.pantu noilgst trīs gadu laikā.

Lietā nav pierādījumu, ka aizdevuma līgums būtu izbeigts pirms termiņa, aizdevējai vienpusēji atkāpjoties un pieprasot visa parāda samaksu. Neizmaksātās summas ar procentiem atmaksas gala termiņš vienošanās noteikts 2014.gada 25.oktobris.

[5.4.1] No Tiesu informācijas sistēmā pieejamām ziņām nodibināts, ka ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2011.gada 19.decembra lēmumu atstāts bez izskatīšanas SIA „Inserviss Group" pieteikums pret /pers. C/ par saistības, kas izriet no līguma Nr. 08000173331, piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā. Lēmumā konstatēts, ka tiesas 2011.gada 4.novembrī parādniekam uz dzīvesvietu /adrese A/, nosūtītā brīdinājuma izsniegšana nav bijusi iespējama – beidzies glabāšanas laiks.

Līdz ar to konkrētajā gadījumā noilgumu pārtraukusi vēršanās tiesā. Prasības tiesības noilgums iestājies 2011.gada 4.novembrī, jo šajā datumā brīdinājums par maksājuma saistības piespiedu izpildīšanu nosūtīts parādniekam, savukārt prasītāja prasību tiesā cēlusi 2021.gada 22.jūlijā.

[5.4.2] Civillikuma 1905.pants noteic, ka atgādinājums parādniekam pārtrauc noilgumu.

Par atgādinājumu Civillikuma 1905.panta izpratnē atzīstams līgumu pārkāpušam parādniekam adresēts gribas izpaudums, kurā izteikts prasījums izpildīt saistību. Atgādinājums noilguma pārtraukumu izsauc vienīgi tad, ja kreditors savu gribu saņemt nokavētas vai citādi pārkāptas saistības izpildījumu paudis parādniekam. Esot pierādījumiem par kreditora atgādinājuma nosūtīšanu parādniekam, neatkarīgi no tā, kādā veidā tiesīgā persona veikusi minētās darbības, ir pamats konstatējumam – kreditora gribas izteikums adresātam paziņots pienācīgā kārtā jeb nogādāts parādnieka „varas sfērā". Neviena tiesību norma neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt faktu, ka parādniekam nosūtīto atgādinājumu pēdējais tiešām saņēmis (sk. *Senāta 2020.gada 3.decembra spriedumu lietā Nr. SKC-12/2020, ECLI:LV:AT:2020:1203.C10080016.4.S. 2021.gada 8.jūnija spriedumu lietā Nr. SKC-28/2021, ECLI:LV:AT:2021:0608.C12181818.10.S*).

[5.4.3] Parakstot aizdevuma līgumu, atbildētājs kā savu deklarēto dzīvesvietas adresi norādīja – /adrese A/, apņemoties informēt par adreses izmaiņām.

Tiesas sēdē atbildētājs paskaidroja, ka līdz 2009.gada jūnijam dzīvoja /adrese A/, no 2009.gada jūnija – /adrese B/, no 2010.gada septembra līdz 2013.gada aprīlim – /ārvalstī/. Savukārt reģistros redzams, ka atbildētāja deklarētā dzīvesvieta līdz 2012.gada 24.septembrim bija aizdevuma līgumā norādītajā adresē, bet no 2013.gada 7.janvāra – /adrese C/.

Pielīgto pienākumu paziņot par deklarētās dzīvesvietas adreses maiņu atbildētājs nebija izpildījis.

[5.4.4] Lietā iesniegts SIA „Inserviss Group" un UAB „Gelvora" filiāles Latvijā paziņojums (kopija) par SIA „Inserviss Group" prasījumu nodošanu UAB „Gelvora" filiālei Latvijā un Zviedrijas uzņēmumam „Kredit AB Marginalen", kas sagatavots atbildētājam uz adresi: /adrese A/. Minētajā paziņojumā atbildētājam tika lūgts parakstīt norādīto apstiprinājumu par paziņojuma saņemšanu, nokopēt un oriģinālu nosūtīt UAB „Gelvora" filiālei Latvijā, bet šis lūgums netika izpildīts.

Kaut arī SIA „Inserviss Group" un UAB „Gelvora" filiāles Latvijā paziņojumā nav parakstīšanas datuma, tomēr nerodas šaubas par tā sagatavošanu 2011.gada 9.decembrī, jo paziņojumā atbildētājs tika informēts par cesiju, kas stājās spēkā šajā datumā.

Turklāt lietā iesniegti AS „Unifiedpost" apliecinājumi, no kuriem izriet, ka iepriekšminētais sūtījums sagatavots un 2011.gada 9.decembrī nodots valsts AS „Latvijas Pasts" piegādei adresātam /pers. C/, pamatojoties uz AS „Unifiedpost" un UAB „Gelvora" Latvijas filiāles 2009.gada 26.augusta uzņēmuma līgumu un UAB „Gelvora" Latvijas filiāles un valsts AS „Latvijas Pasts" 2008.gada 11.decembra, 2016.gada 29.jūnija u n 2019.gada 30.decembra līgumiem.

[5.4.5] Zviedrijas uzņēmuma „Kredit AB Marginalen" pilnvarotā persona UAB „Gelvora" filiāle Latvijā 2014.gada 4.decembrī sagatavoja atbildētājam uz adresi: /adrese C/, atkārtotu brīdinājumu par saistību izpildi, tāpat 2017.gada 31.jūlijā un 2020.gada 14.aprīlī sagatavoja atbildētājam uz adresi: /adrese C/, atkārtotu paziņojumu par cesiju un atgādinājumu par saistību izpildi.

Lietā iesniegtie AS „Unifiedpost" apliecinājumi pierāda iepriekšminēto sūtījumu sagatavošanu un nodošanu valsts AS „Latvijas Pasts" piegādei /pers. C/.

Tā kā brīdinājums un atkārtotie paziņojumi bija nosūtīti uz parādnieka deklarētās dzīvesvietas adresi, kreditora gribas izteikums adresātam paziņots pienācīgā kārtā jeb nogādāts atbildētāja „varas sfērā", tādēļ noilgums kopš 2011.gada 4.novembra tika pārtraukts.

Šajā sakarā pirmās instances tiesa pamatoti norādīja, ka nedz likums, nedz līgums neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt faktu, ka parādniekam nosūtīto brīdinājumu vai paziņojumu pēdējais tiešām saņēmis.

[5.5] Lietā ir pierādīts, ka atbildētājam pret prasītāju pastāv neizpildītas saistības, kas izriet no aizdevuma līguma un vienošanās.

Saskaņā ar Civillikuma 1943.pantu un vienošanās pielīgto maksājumu kārtību atbildētājam bija pienākums līdz 2014.gada 25.oktobrim samaksāt neatmaksāto summu un procentus regulāros ikmēneša maksājumos, bet aizņēmējs savas saistības nav izpildījis.

[5.5.1] Atbildētājs nesaprotamu iemeslu dēļ apgalvo, ka vienošanās neparedz procentu aprēķinu, kaut gan vienošanās, kurā pielīgta aizdevuma lietošanas ikmēneša procentu likme 2 %, nav apstrīdēta. Savukārt likumiskie nokavējuma procenti maksājami arī bez noteiktas norunas (Civillikuma 1759.panta 1.punkts).

Atbilstoši Civillikuma 1753., 1756., 1757.pantā, 1759.panta 1.punktā un 1763.panta 1.punktā noteiktajam atbildētājam ir pienākums maksāt gan pielīgtos aizdevuma lietošanas procentus (par laiku no 2009.gada 11.aprīļa līdz 2014.gada 25.oktobrim, kad iestājās pielīgtais aizdevuma atmaksas gala termiņš), gan likumiskos nokavējuma procentus par samaksas nokavējumu no 2014.gada 25.oktobra līdz 2021.gada 10.jūnijam. Prasītājas aprēķināto procentu kopējais apmērs nepārsniedz neatmaksāto aizdevuma pamatsummu, līdz ar to tas atbilst Civillikuma 1763.panta 1.punkta prasībām.

[5.5.2] Savukārt aizdevuma līguma 5.1.punktā pielīgts līgumsods par procentu samaksas kavējumu 0,5 % no kavētā maksājuma parāda summas par katru kavēto dienu, un tā pieaugumu prasītāja, ievērojot labas ticības, samērīguma un dispozitivitātes principus, aprobežojusi 10 % apmērā no nesamaksātā 2863,54 *euro* parāda.

Līgumsoda piedziņa 10 % apmērā no galvenā parāda atbilst Civillikuma 1716.panta trešajai daļai. Līgumsoda iekļaušana līgumā nav netaisnīgs līguma noteikums, jo atbildības piemērošana ir saprātīga un taisnīga reakcija uz pārkāpumu.

[5.6] Parāda atgūšanas izdevumu 17 *euro* prasījuma pamatotību atbildētājs nav apstrīdējis, un tas atbilst Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 6.panta prasībām.

[6] Atbildētājs/pers. C/ iesniedza kasācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa, saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu pievienojoties pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, nav pienācīgi izvērtējusi atbildētāja apelācijas sūdzībā norādītos argumentus.

[6.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 151.pantu lietas iztiesā tiesas sēdē, kuru vada tiesnesis. Izskatot lietu rakstveida procesā un neizvērtējot atbildētāja paskaidrojumus tiesas sēdē, pirmās instances tiesa neievēroja taisnīguma un vienlīdzības principus un nonāca pie nepareiziem secinājumiem. Tiesa nebija tiesīga skatīt lietu rakstveida procesā bez puses klātbūtnes.

Šajā gadījumā nevar būt ņemami vērā Covid-19 izņēmuma noteikumi, jo tie attiecināmi uz vienkāršotām prasībām, bet liela apmēra prasības izskata, izmantojot sejas aizsargmaskas. Turklāt visi ierobežojumi tika atcelti nākamajā dienā. Faktiski atbildētājam tika liegta tiesība pierādīt savu iebildumu pamatotību.

[6.3] Atbildētājam nav un nekad nav bijis nekādu līgumisku saistību ar prasītāju. Ievērojot Civillikuma 1806., 1808.pantā un Civilprocesa likuma 93.pantā noteikto, prasītājai jāpierāda ne tikai prasījuma par parāda samaksu pamatotība, bet arī cesionāra tiesību iegūšanas pareizība un pamatotība. Atbildētājs nebija informēts par notikušo cesiju. Līdz ar to prasību cēla trešā persona, kurai nav nekādu tiesību vispār kaut ko prasīt no atbildētāja. Attiecīgi atbildētājam nav nekādu saistību pret trešo personu.

Prasībai nav pievienots neviens dokuments, ar kuru atbildētājam tika paziņots par cesiju. Nedatēts paziņojums ar ierakstu, ka klients ar savu parakstu apstiprina paziņojuma saņemšanu, nevar būt uzskatāms par tādu, jo trūkst nepieciešamie rekvizīti, lai dokumentam būtu juridisks spēks. Trešās personas (AS „Unifiedpost") apliecinājums par vēstules nodošanu pastam nevar būt pierādījums, ka paziņojums nosūtīts un adresāts to saņēmis. Tikai ar atbildētāja parakstu parakstīta pasta kvīts varētu apstiprināt šādu faktu.

Tāpat lietai nav pievienoti dokumenti par cesijas iegūšanu. Nav neviena pierādījuma (maksājuma dokumenta), kas pierāda atbildētāja parāda pārdošanu (par cik nopirkta atbildētāja saistība). Vienīgi cesijas līguma uzrādīšana nevar kalpot par atļauju tiesību pārņemšanai.

[6.4] Parāda samaksa pieprasīta, pamatojoties uz 2009.gada 4.novembra vienošanos pie aizdevuma līguma, bet pats aizdevuma līgums tiesā nebija iesniegts. Vienošanos pie dokumenta nevar vērtēt bez paša pamatdokumenta. Par to, ka līgums iesniegts lietā un tiesai ir zināmi tā nosacījumi, atbildētājs uzzināja tikai apelācijas sūdzības izskatīšanas laikā.

[6.5] Vienošanās sastādīta par 3602,79 latiem, bet prasība celta par 6030,43 *euro*, kas sastāv no galvenā parāda, līgumiskajiem un likumiskajiem procentiem un līgumsoda. Taču vienošanās neparedz nekādu procentu aprēķinu. Turklāt nevar prasīt vienlaikus līgumisko, likumisko procentu un līgumsoda samaksu. Prasībai nav pievienoti dokumenti, kas apstiprina, kādas summas bija saņemtas no atbildētāja pirms un pēc vienošanās noslēgšanas, un tiesa nav sniegusi vērtējumu prasītājas rīcībai attiecībā uz procentu ilgstošu uzkrājumu. Kā atzīts judikatūrā, prasība ceļama saprotamā periodā un nepamatota prasības celšanas novilcināšana nevar dot tiesības kreditoram prasīt ilgstoši uzkrātos procentus.

[6.6] Apgabaltiesa nepamatoti nav konstatējusi, ka lietā ir iestājies noilgums. Prasībai nav pievienots neviens dokuments, ar kuru atbildētājam būtu paziņots par parāda esību. Atkārtotie paziņojumi nav uzskatāmi par atgādinājumiem, jo trešās personas apliecinājums par vēstules nodošanu pastam nevar būt par pierādījumu, ka paziņojums nosūtīts un adresāts to saņēmis. Pati tiesa vairākkārt vērsa prasītājas uzmanību uz to, ka no iesniegtajiem AS „Unifiedpost" apliecinājumiem nevar saprast, kāds dokuments bija pievienots sarakstam un it kā nosūtīts.

Atbildētājs apelācijas sūdzībā un apelācijas instances tiesas sēdē tieši apstrīdēja faktu, ka brīdinājumi un paziņojumi bija nosūtīti uz atbildētāja deklarētās dzīvesvietas adresi un ka atbildētājs tos saņēmis. Tādējādi nav nekāda pamata konstatējumam, ka kreditora gribas izteikums adresātam paziņots pienācīgā kārtā jeb nogādāts atbildētāja „varas sfērā". Noilgums kopš 2011.gada 4.novembra nav pārtraukts.

Turklāt Komerclikums vispār neparedz šādu atgādinājumu, bet konkrēti nosaka trīs gadu noilguma termiņu. Civillikuma normas par noilgumu nav piemērojamas.

[7] Prasītāja SIA „GelvoraSergel" iesniedza paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, uzskatot to par nepamatotu un noraidāmu.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesā.

[9] Senāts nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskatam, ka apgabaltiesa, saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu pievienojoties pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, nav pienācīgi izvērtējusi atbildētāja apelācijas sūdzībā norādītos argumentus.

No apgabaltiesas sprieduma redzams, ka tā ir sniegusi izvērstu, motivētu novērtējumu apelācijas sūdzības būtiskajiem argumentiem, izņemot vienīgi argumentu par AS „Unifiedpost" apliecinājumiem, par kuru plašāk sk. šī sprieduma 15.punktu.

[10] Attiecībā uz kasācijas sūdzībā ietverto iebildumu pret to, ka pirmās instances tiesa lietu izskatīja rakstveida procesā, Senāts norāda, ka apgabaltiesa ir pamatoti atsaukusies uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.panta pirmo daļu, atbilstoši kurai civillietu tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē.

Kasācijas sūdzībā ietvertais apgalvojums, ka Covid-19 izņēmuma noteikumi attiecas tikai uz vienkāršotās procedūras prasībām, ne tikai ne ar ko nav pamatots, bet arī neatbilst iepriekšminētajam likuma pantam.

Apgabaltiesa ir rūpīgi pārbaudījusi procesa norisi pirmās instances tiesā un pamatoti secinājusi, ka tiesa bija nodrošinājusi /pers. C/ procesuālo tiesību ievērošanu un nebija viņam liegusi pierādīt savu iebildumu pamatotību. Kasācijas sūdzībā arī nav norādīts, kādus tieši vēl citus pierādījumus atbildētājs būtu varējis iesniegt vai ko vēl būtisku papildus paskaidrot.

Turklāt apelācijas instances tiesa lietu skatīja nevis rakstveida procesā, bet gan trīs tiesas sēdēs (vienā atbildētājs un viņa pārstāvis piedalījās klātienē tiesas sēžu zālē, pārējās divās – izmantojot videokonferenci (sk. *lietas 125., 132., 155.lapu*), kurās atbildētājs sniedza paskaidrojumus un īstenoja citas procesuālās tiesības.

Līdz ar to atbildētājs kasācijas sūdzībā nepamatoti norādījis uz procesuālo tiesību aizskārumu, pirmās instances tiesai 2022.gada 30.martā lietu izskatot rakstveida procesā.

[11] Nav pamatoti kasācijas sūdzības argumenti par to, ka SIA „GelvoraSergeļ" neesot ieguvusi prasības tiesības pret /pers. C/.

Apgabaltiesa detalizēta pierādījumu vērtējuma rezultātā atzina, ka prasītāja ieguvusi /pers. C/ kreditores tiesības par strīdus parādu uz cesijas līgumu un citu lietā iesniegto pierādījumu pamata. Faktisko apstākļu un pierādījumu pārvērtēšana nav kasācijas instances tiesas kompetencē atbilstoši Civilprocesa likuma 450.panta trešajai daļai, 451. un 452.pantam.

Savukārt attiecībā uz tiesību normu piemērošanu Senāts norāda, ka cesijas gadījumā parādnieka piekrišana, pret kuru prasījums vērsts, nav vajadzīga, un cesija ir spēkā, pat ja viņš neko par to nezina (Civillikuma 1801.panta otrais teikums). Saskaņā ar Civillikuma 1805.pantu cesionārs var jau no cesijas brīža darboties ar kreditora tiesībām un uz šā pamata rīkoties ar prasījumu, cedēt to citam un izlietot to pret parādnieku.

Civillikuma 1804.pants paziņojumu parādniekam par cesiju paredz tikai kā vienu no trīs alternatīviem variantiem, kā noteikt laika brīdi, līdz kuram parādnieks vēl var parādu pēc savas izvēles samaksāt cedentam. Tādas pašas sekas ir cesionāra prasības pret parādnieku celšanai.

Līdz ar to apstāklim, vai /pers. C/ bija paziņots par cesiju pirms prasības celšanas, nav nozīmes konkrētās lietas izspriešanā.

Apgabaltiesa arī pareizi norādījusi, ka tiesai šajā procesā nav jāpārbauda tas, vai cesionārs samaksājis cedentam atlīdzību par cesijas līguma ceļā iegūtajiem prasījumiem, jo šāda samaksa attiecas uz cesijas līgumu slēgušo pušu savstarpējām attiecībām un neskar parādnieka saistību.

[12] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka tiesā nebija iesniegts /datums/aizdevuma līgums Nr. 08000173331.

Šī līguma kopija atrodas lietas materiālos (*lietas 67.-70.lapa*), un prasītāja to bija iesniegusi pirmās instances tiesā kā pielikumu atsauksmei uz atbildētāja paskaidrojumiem (sk. *lietas 63.-64.lapu*). Atsauksmi kopā ar pielikumiem, tostarp aizdevuma līgumu, tiesa nosūtīja atbildētājam 2021.gada 29.septembrī (sk. *lietas 73.lapu*).

Līdz ar to atbildētāja apgalvojums par to, ka viņš par līguma iesniegšanu uzzināja tikai apelācijas sūdzības izskatīšanas laikā, neatbilst lietas apstākļiem. Turklāt no kasācijas sūdzības nav saprotams, kā minētais ietekmējis lietas pareizu izspriešanu.

[13] Senāts atzīst par nepamatotiem arī kasācijas sūdzības argumentus par procentu piedziņu.

[13.1] Pirmkārt, atbildētāja apgalvojums, ka vienošanās neparedz nekādu procentu aprēķinu, neatbilst pierādījumiem lietā, jo, kā to tiesa pareizi konstatējusi, 2009.gada 4.novembra vienošanās tekstā *expressis verbis* noteikts, ka puses vienojas par aizdevuma līgumā noteiktās nesamaksātās summas 2087,30 latu pārformēšanu jaunā maksājumu kārtības grafikā uz 60 mēnešu termiņu ar ikmēneša procentu likmi 2 %, kas kopā sastāda 3602,79 latus. Maksājamais ikmēneša procentu apmērs arī skaidri noteikts maksājumu grafikā (sk. *lietas 10.-11.lapu*).

[13.2] Otrkārt, nav pamatots arguments, ka prasītāja nevar vienlaikus prasīt līgumisko procentu, likumisko procentu un līgumsoda samaksu. Kasācijas sūdzībā nav ietverts šāda argumenta pamatojums, nav norādīts, kādas tiesību normas tiesa piemērojusi nepareizi. Līdz ar to Senātam nav pamata sniegt plašāku atbildi uz minēto argumentu. Tomēr Senāts norāda, ka līgumiskie lietošanas procenti un likumiskie nokavējuma procenti ir divi dažādi procentu veidi, katrs ar savu funkciju un tiesisko pamatu, ko arī apgabaltiesa pareizi pamatojusi. Turklāt pielīgtie lietošanas procenti aprēķināti un piedzīti tikai par laiku līdz 2014.gada 25.oktobrim, bet likumiskie nokavējuma procenti – no šī datuma.

[13.3] Treškārt, nav pamatots atbildētāja arguments, ka prasībai nav pievienoti dokumenti, kas apstiprinātu, kādas summas bija saņemtas no atbildētāja pirms un pēc vienošanās noslēgšanas. Tiesa pareizi atsaukusies uz Civillikuma 1838.panta pirmo daļu (*ka samaksa izdarīta, jāpierāda tam, kas to apgalvo*) un atzinusi, ka samaksas izdarīšana ir jāpierāda tieši atbildētājam.

[13.4] Visbeidzot nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka prasības celšanas novilcināšana nevar dot kreditoram tiesības prasīt ilgstoši uzkrātos procentus. Pielīgtie lietošanas procenti aprēķināti tikai par laiku līdz brīdim, kad iestājās visa aizdevuma atmaksas termiņš (līdz 2014.gada 25.oktobrim), pirms kura nebija pamata runāt par prasības celšanu. Savukārt nokavējuma procentu pārmērīgu pieaugumu ierobežo likums, jo Civillikuma 1763.panta 1.punkts noteic, ka procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu. Apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka aprēķināto procentu kopējais apmērs nepārsniedz neatmaksāto aizdevuma pamatsummu, līdz ar to tas atbilst Civillikuma 1763.panta 1.punkta prasībām.

[14] Jautājumā par noilgumu Senāts nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka Komerclikumā noteiktā trīs gadu noilguma termiņš nav pārtraucams, jo Komerclikums neparedzot pārtraukšanas iespēju ar atgādinājumiem, bet Civillikuma normas par noilgumu neesot piemērojamas.

Komerclikuma 3.panta pirmā daļa noteic, ka komercdarbību regulē šis likums, Civillikums un citi likumi, kā arī Latvijas Republikai saistošās starptautisko tiesību normas. Atbilstoši minētā panta otrajai daļai komercdarbībai Civillikuma noteikumi piemērojami tiktāl, ciktāl šajā likumā vai citos komercdarbību regulējošos likumos nav noteikts citādi.

Komerclikuma 406.pants vienīgi noteic no komercdarījuma izrietošo prasījumu noilguma termiņu – trīs gadus, bet pārējos ar noilguma piemērošanu saistītos jautājumus neregulē. Šos jautājumus, tostarp noilguma iesākumu, pārtraukumu un sekas, regulē tieši Civillikums.

Uz šādu tiesību normu iztulkojumu Senāts jau agrāk vairākkārt norādījis (sk., piemēram, *Senāta 2017.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-327/2017, C20114115, 7.3.punktu, 2023.gada 31.maija sprieduma lietā Nr. SKC-520/2023, ECLI:LV:AT:2023:0531.C33309721.19.S, 11.1.punktu)*.

[15] Savukārt kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa bez pietiekama pamata ir atzinusi noilguma pārtraukumu, Senāts atzīst par pamatotu.

[15.1] Vispirms Senāta ieskatā apgabaltiesa nav skaidri un pareizi noteikusi noilguma termiņa sākumu.

Civillikuma 1896.pants noteic, ka noilgums sāk tecēt ar to dienu, kurā prasījums ir tā nodibināts, ka pret parādnieku, kas nav izpildījis savu pienākumu, nekavējoties var celt prasību, kaut arī tomēr vēl nebūtu ne parādnieks liedzies izpildīt, ne arī kreditors viņam to atgādinājis. Saskaņā ar to noilguma tecējuma iesākumam vajadzīgs: nosacītiem prasījumiem – lai nosacījums jau būtu noskaidrojies, bet terminētiem prasījumiem – lai termiņš jau būtu notecējis.

Prasība celta par SIA „Inserviss Group" un /pers. C/ 2009.gada 4.novembra vienošanās noteiktās aizdevuma parāda un lietošanas procentu summas piedziņu, norādot, ka saskaņā ar šo vienošanos aizdevuma atmaksas termiņš bija 2014.gada 25.oktobris.

Arī apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka nesamaksātās summas ar procentiem atmaksas gala termiņš vienošanās noteikts 2014.gada 25.oktobris.

Līdz ar to nav saprotams, kādēļ apgabaltiesa uzskatījusi, ka konkrētās prasības noilgumu pārtraukusi kreditora vēršanās tiesā ar pieteikumu par sākotnējā aizdevuma līgumā ietvertās saistības piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā 2011.gada 3.novembrī.

Ja izskatāmajā prasībā prasīto maksājumu samaksas termiņš bija 2014.gada 25.oktobris, tad noilguma termiņš skaitāms no 2014.gada 26.oktobra.

[15.2] Atbildētājs abu instanču tiesās konsekventi uzturējis iebildumu, ka prasījumi ir noilguši. Savukārt prasītāja noilguma pārtraukumu pamatojusi ar Civillikuma 1905.pantu – parādniekam 2014.gada 4.decembrī, 2017.gada 31.jūlijā un 2020.gada 14.aprīlī nosūtītiem atgādinājumiem. Atbildētājs iebildis, ka šo atgādinājumu nosūtīšana nav pierādīta, jo atbildētājs nevienu no tiem nav saņēmis un AS „Unifiedpost" (viens no iepriekšējiem nosaukumiem – AS „Fitek"), kas nav pasta komersante, apliecinājumi nav pietiekami pierādījumi.

[15.2.1] Senāts paplašinātā sastāvā izskaidrojis, ka, lai būtu pamats atsaukties uz noilguma pārtraukumu Civillikuma 1905.panta izpratnē, kreditoram aktīvi jārīkojas, veicot tādas darbības, kas liecina, ka viņš attiecīgajā tiesību normā noteiktā noilguma laikā paziņojis parādniekam savu gribu saņemt pārkāptas, taču starp pusēm joprojām pastāvošas saistības izpildījumu. Atgādinājums noilguma pārtraukumu izsauc vienīgi tad, ja kreditors savu gribu saņemt nokavētas vai citādi pārkāptas saistības izpildījumu paudis parādniekiem. Kreditors atgādinājumu parādniekam var paust, brīvi izvēloties (ciktāl līgumā nav noteikts citādi) veidu, kādā to darīt, tajā pašā laikā paturot prātā, ka strīda gadījumā tieši uz kreditoru gulsies atgādinājuma paziņošanas fakta pierādīšanas nasta. Neviena tiesību norma neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt faktu, ka parādniekam nosūtīto atgādinājumu pēdējais patiešām saņēmis (sk. *Senāta 2020.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-12/2020,* ECLI:LV:AT:2020:1203.C10080016.4.S*, 9.1., 9.2., 9.4.2.punktu*).

Tādējādi nav pareizs atbildētāja viedoklis, ka, lai noilguma termiņa tecējums būtu pārtraukts, prasītājai ir jāpierāda, ka atbildētājs atgādinājumus patiešām saņēmis.

Tomēr prasītājai ir pienākums pierādīt atgādinājumu nosūtīšanu. Kreditoram nav liegts atgādinājumu nosūtīt ar vienkāršu pasta sūtījumu. Taču kreditoram jāapsver, vai, izvēloties šādu sūtījuma veidu, viņš strīda gadījumā spēs atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai pierādīt, ka sūtījums tik tiešām nosūtīts. Kreditoram jārēķinās, ka vienkāršs pasta sūtījums ir nereģistrēts pasta sūtījums, par kuru netiek izsniegta kvīts; turpretī ierakstīts pasta sūtījums ir reģistrēts pasta sūtījums, par kuru sūtītājam izsniedz kvīti, kas apstiprina, ka pasta sūtījums ir nodots pasta pakalpojumu sniegšanas vietā (sk. *Pasta likuma 1.panta 6. un 41.punktu*).

[15.2.2] Apgabaltiesa nav sniegusi atbildi uz apelācijas sūdzības argumentu, ka trešās personas (AS „Unifiedpost") apliecinājums par vēstules nodošanu pastam nevar būt par pierādījumu tam, ka paziņojums par saistībām (atgādinājums) parādniekam nosūtīts. Proti, atbildētājs uzskata, ka prasītāja paziņojumu nosūtīšanas faktu nav pierādījusi, jo lietā nav pietiekamu pierādījumu par šo sūtījumu nodošanu pasta iestādē.

Neatbildot uz šo apelācijas sūdzības argumentu, apgabaltiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta pirmās un trešās daļas noteikumus par pierādījumu novērtēšanu un 193.panta piektajā daļā noteiktās sprieduma motivēšanas prasības.

[15.2.3] Senāts atzīst, ka apgabaltiesa nepamatoti piešķīra pierādījuma spēku AS „Unifiedpost" vēstulēm, kurās šī sabiedrība paskaidrojusi SIA „GelvoraSergel", ka no tās saņemtos /pers. C/ adresētos sūtījumus esot nodevusi valsts AS „Latvijas Pasts".

[15.2.3.1] Atbilstoši Pasta likuma 1.panta 18.punktam pasta pakalpojumi ir komerciāla rakstura darbības, kas saistītas ar pasta sūtījumu nosūtīšanu adresātam un ietver vienu vai vairākas šādas darbības: pasta sūtījumu savākšana, šķirošana, pārvadāšana un piegāde.

Pasta likuma 8.pants redakcijā, kas ir spēkā no 2016.gada 29.novembra, noteic, ka komersantam ir tiesības uzsākt pasta pakalpojumu sniegšanu, ja tas šā likuma 9.pantā noteiktajā kārtībā ir reģistrēts pasta komersantu reģistrā. Ja Regulators mēneša laikā no reģistrācijas paziņojuma saņemšanas dienas nav rakstveidā informējis reģistrācijas paziņojuma iesniedzēju par atteikumu to reģistrēt, uzskatāms, ka komersants ir reģistrēts pasta komersantu reģistrā.

Arī minētā panta iepriekšējās redakcijas pēc būtības paredzēja to pašu principu, ka pasta pakalpojumus sniedz pasta komersantu reģistrā reģistrēts pasta komersants. Tāpat Pasta likuma 1.panta 16.punkts noteic, ka pasta komersants ir komersants, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā ir reģistrēts pasta pakalpojumu sniegšanai.

Tātad pasta sūtījumu savākšana, šķirošana un piegāde ir speciālā subjekta – pasta komersanta – kompetencē.

[15.2.3.2] Atbilstoši Pasta likuma 9.panta otrajai daļai Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija veido un uztur pasta komersantu reģistru un nodrošina tā publisku pieejamību.

Tiesa nav konstatējusi, ka prasītāja būtu iesniegusi pierādījumus par to, ka AS „Unifiedpost" ar šo vai iepriekšējiem nosaukumiem būtu reģistrēta pasta komersante.

AS „Unifiedpost" apgalvotais un tiesas sprieduma motivācijā izmantotais apstāklis, ka AS „Fitek" un valsts AS „Latvijas Pasts" bija noslēgti līgumi par to, ka AS „Fitek" nodos pastam nosūtīšanai adresātiem savu klientu sūtījumus (sk. *lietas 72.lapu*), to nepadara par pasta komersanti.

Līdz ar to AS „Unifiedpost" atbilstoši tiesas nodibināto apstākļu apjomam nav speciālais subjekts – pasta komersants, vai arī kāds cits speciālais subjekts, kas būtu pakļauts īpašām likuma prasībām un atbildībai un kura paskaidrojumiem par faktiem līdz ar to varētu piešķirt lielāku ticamību nekā vienkāršam personas paskaidrojumam.

[15.2.4] Līdzīgas atziņas Senāts jau agrāk izteicis faktisko un tiesisko apstākļu ziņā līdzīgā lietā Nr. SKC-81/2023 (sk. *Senāta 2023.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-81/2023,* ECLI:LV:AT:2023:0706.C30640718.16.S*, 12.punktu,* sk. arī *2021.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-28/2021,* ECLI:LV:AT:2021:0608.C12181818.10.S*, 7.2.punktu*).

[15.2.5] Ievērojot minēto, ir pamats atzīt, ka apgabaltiesa, uzskatot paziņojumu (kā atgādinājumu) nosūtīšanas faktu par pierādītu un attiecīgi saistību par nenoilgušu, pieļāvusi trūkumus materiālo tiesību normu piemērošanā vai pierādījumu novērtēšanā, kas ir pamats sprieduma atcelšanai.

[16] Atceļot spriedumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu /pers. C/ atmaksājama par kasācijas sūdzību samaksātā drošības nauda 300 *euro.*

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 475.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Zemgales apgabaltiesas 2023.gada 31.marta spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesai; atmaksāt /pers. C/ drošības naudu 300 *euro* (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore Z. Pētersone Senators K. Balodis Senatore M. Senkāne